

О. Р. Балацька. // Часопис Національного університету «Острозька академія». Сер. : Право. – 2014. – № 2.

7. Короп І. В. Право на захист в кримінальному процесі / І. В. Короп // Молодий вчений. – 2018. – № 5(2). – С. 612–615.

8. Тертишник В. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : К. Алерта, 2018. – 854 с.

Куліш Поліна Вячеславівна,
аспірант відділу організації освітньо-наукової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ СУДУ ЯК СУБ'ЄКТА ЕЛЕКТРОННОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах глобальної діджиталізації варто звернути увагу на трансформацію судового провадження з традиційного паперового формату в електронний. Особливо доцільним такий порядок має стати в умовах пандемії, коли взаємодія суб'єктів кримінального процесу має переміститись із фізично доступних залів для судових засідань до дистанційних. Відтак доцільним є дослідження питання щодо визначення перспектив становлення суду як суб'єкту електронної кримінальної процесуальної діяльності.

Наразі система «Електронний суд» діє в багатьох країнах, серед яких є, наприклад, Канада, США, Італія, Великобританія. Вона дозволяє без вчинення зайвих фізичних транзакцій забезпечити реалізацію повноцінного судового процесу. За дослідженням Н. Голубевої, суд міста Чженчжоу в Китаї вперше ще в 2016 році провів судовий процес з використанням популярного месенджера WECHAT, а в 2017 році в місті Ханчжоу вперше відкрився інтернет-суд. Технологічна суть його роботи полягає в тому, що весь процес ведеться за допомогою відеоконференції, а всі, кого «підключено», вважаються присутніми [1].

В Україні Концепція «Електронний суд» була розроблена ще у 2012 році на розвиток положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI, «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 № 3262-IV, «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74198-ВР [2]. В 2013 році в Україні було запроваджено Концепцію галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи, котра була погоджена в рамках Національної програми інформатизації та не реалізована [3].

Наразі, Кримінальним процесуальним кодексом України передбачено статтю 35 під назвою «Автоматизована система документообігу суду» [4], яка в загальних рисах забезпечує розподіл матеріалів кримінального провадження між судьями, визначення

присяжних для судового розгляду, надання інформації про стан розгляду матеріалів кримінального провадження; централізоване зберігання текстів вироків, ухвал та інших процесуальних документів, тощо.

Також, відповідно до Наказу Державної судової адміністрації України від 22.12.2018 № 628 «Про проведення тестування підсистеми «Електронний суд» у місцевих та апеляційних судах» з 22 грудня 2018 року було розпочато тестову експлуатацію підсистеми «Електронний суд», однак відповідно до Наказу Державної судової адміністрації України від 01.06.2020 № 247 Про запровадження в дослідну експлуатацію підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» попередній наказ було скасовано та розпочато дослідну експлуатацію підсистеми «Електронний суд» та модулю «Електронний кабінет» з 01 червня 2020 року [5].

Як наголошує член Вищої ради правосуддя Л. Швецова, Вища рада правосуддя як орган суддівського врядування оперативно здійснила низку кроків, щоб частково запустити «Електронний суд», було ініційовано звернення до Президента України, Верховної Ради України із пропозицією внести відповідні зміни до процесуальних кодексів, які б забезпечили право осіб на доступ до правосуддя в умовах карантину; звернення до Державної судової адміністрації України, яка мала невідкладно надати на затвердження положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему (далі – ЄДІТС) в рамках забезпечення участі осіб у судових засіданнях дистанційно та надання можливості подачі документів в електронній формі [6].

Після засідання Постійної комісії з питань Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи у лютому 2021 року Заступник Голови ДСА України С. Чорнуцький, звернув увагу, що в запропонованій редакції Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему йдеться про впровадження найближчим часом лише тих модулів ЄСІТС, які на сьогодні вже готові, – «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистема відеоконференцв'язку [7].

Поетапне запровадження ЄСІТС передбачено також проектом Закону України № 3985 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи», який нещодавно, 27 квітня 2021 року, Верховна Рада України прийняла після деяких поправок [8].

Оскільки серед основних переваг електронного судочинства, мають бути його швидкість та «прозорість»; ефективний та раціональний розподіл фінансових та людських ресурсів суду, зручність як для учасників процесу, так і для звичайних громадян внаслідок цілодобової доступності та комунікації, то можна зробити висновок, що судова система України наразі потребує термінового вдосконалення процесу судочинства. Саме цей напрям реформування і передбачено стратегією розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки [9], яку розроблено

Комісією з питань правової реформи із залученням представників експертного середовища, Вищої ради правосуддя та Верховного Суду, і яку у грудні 2020 року було передано на розгляд Президентові України, однак до цього часу не прийнято. Таким чином, саме ця стратегія заклала в собі такі ключові напрями, як швидкий розвиток електронного судочинства, запровадження можливості розгляду в режимі онлайн певних категорій справ, а також удосконалення інститутів альтернативного вирішення спорів, тощо. І від схвалення та активної реалізації якої залежить подальше впровадження електронного кримінального судочинства в Україні.

Список використаних джерел

1. Електронне судочинство – нове обличчя правосуддя: репорт. з наук.-практ. конф. (відп. журнал. А. Трішичева), вид-во «Юридична газета», 2018. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/events/sliduvati-cifri-zakonu.html>.

2. Про реалізацію пілотного проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу: наказ Державної судової адміністрації України від 07.09.2012 № 105 – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0105750-12#Text>.

3. Про погодження проекту галузевої програми інформатизації ДСА від 30.08.2013 № 15-18037/13. URL: https://court.gov.ua/userfiles/list_concept.pdf.

4. Кримінальний процесуальний кодекс, зак., від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

5. Про запровадження в дослідну експлуатацію підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет», нак. Держ. суд. адмін. Укр. від 01.-6.2020 № 247 URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/media/2020/4/N_247_20.pdf.

6. «Електронний суд»: перенести неможливо впровадити, 2020. URL: <https://hcj.gov.ua/news/oglyad-zmi-elektronnyu-sud-perenesty-nemozhlyvo-vprovadyty>.

7. У ВРП обговорили проект Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, 2021. URL: <https://hcj.gov.ua/news/u-vrp-obgovoryly-proyekt-polozhennya-pro-yedynu-sudovu-informaciyno-telekomunikaciynu-systemu>.

8. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69679

9. Проект стратегії розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки. URL: <http://surl.li/tpwb>.